

Myanmar

ထူးခြားသည့်
လက္ခဏာများကိုအခြေခံသည့်
စနစ်ဖြင့်လူ့အခွင့်အရေးကို သုံးသပ်ခြင်း

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ
ဒစ်ဂျစ်တယ်ID

November 2020

Centre for Law and Democracy

info@law-democracy.org

+1 902 431-3688

www.law-democracy.org

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အသုံးပြုသင့်သော ထူးခြားသည့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာလက္ခဏာများကို ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ် နှင့်သက်ဆိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာများအပေါ် သုံးသပ်ထားသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်များမှာ လူတစ်ဦးချင်းစီကို ဒစ်ဂျစ်တယ် ID တစ်ခုစီ သတ်မှတ်ပေးသောစနစ်ဖြစ်ပြီး လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို အတည်ပြုကာ ပင်မဒေတာဘေ့စ်တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့တွင် ဆိုရှယ်မီဒီယာအကောင့်တစ်ခုတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည့် စကားဝှက်ကဲ့သို့သော soft digital IDs များမှသည် လက်ဗွေ၊ မျက်ဝန်းစကင်ဖတ်ခြင်းကဲ့သို့ မပြောင်းလဲနိုင်သည့်အရာများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထူးခြားသည့် ဒေတာများအပေါ်တွင် အခြေခံသည့် ပိုမိုလုံခြုံသော အိုင်ဒီအမျိုးအစားများအထိ ပါဝင်သည်။ ဤပိုမိုလုံခြုံသော ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်သည် အလွယ်တကူထိုးဖောက်ဝင်ရောက်နိုင်မှု မရှိခြင်းကဲ့သို့သော အရေးပါသည့် အကျိုးကျေးဇူးကို ရရှိစေနိုင်သည်မှန်သော်လည်း ဒစ်ဂျစ်တယ်စကားဝှက်များနှင့် မတူသည့်အချက်မှာ ရှုပ်ထွေးသောလူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများစွာကို ဖြစ်ပွားစေသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များကို သိုလှောင်ရာဒေတာဘေ့စ်ရှိခြင်း၊ ဒေတာအများအပြားစုဆောင်းထားရှိမှု အလေ့အထအပေါ် အလွဲသုံးစားမှု ဖြစ်လာနိုင်ခြင်းနှင့် အချို့သော လူမှုဝန်ဆောင်မှုများကို အသုံးပြုရန်အတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ် ID ကို မကြာခဏအသုံးပြုရန်လိုအပ်ခြင်း စသည်ဆို့နှင့် ဆက်စပ်သော ပြဿနာများကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းတွင် အပိုင်း(၄)ပိုင်းပါဝင်သည်။ ပထမအပိုင်းတွင် သက်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ထားသည်။ ဒုတိယတစ်ခုအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေရေးရာမူဘောင်ကို တင်ပြထားပြီး နိုင်ငံ၏ဒီဂျစ်တယ်အိုင်ဒီစနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် အစိုးရ၏ လက်ရှိကြိုးပမ်းမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်တို့သိရှိထားသည့် အချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ် ထားသည်။ တတိယပိုင်းသည်အိန္ဒိယ၊ ကင်ညာနှင့်ဂျမေကာရှိဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်များကို နှိုင်းယှဉ်အကဲဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းနိုင်ငံနှစ်ခုမှာ တရားရုံးများမှ တွေ့ရှိသော ဒေသဆိုင်ရာဒီဂျစ်တယ် ID စနစ်သည် အခြေခံဥပဒေနှင့်မကိုက်ညီသော နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်း၏နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကြံပြုချက်များကိုဖော်ပြထားသည်။

၁။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများ

ဒီဂျစ်တယ် ID စနစ်များသည် မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်ပေါ်တွင် အခြေခံသည်၊ မည်သို့အသုံးပြုသည်ဆိုသည့်အပေါ် မူတည်၍ နေ့စဉ်လှုပ်ရှားမှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည်။

ဤစာတမ်း၏ ဤကဏ္ဍတွင် ဥပဒေအရ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုခံရခွင့်၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိခြင်း၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ စသည့် လူ့အခွင့်အရေး (၄) မျိုးအကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။

၁.၁ ဥပဒေအရ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရခွင့်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြော်ညာစာတမ်း (UDHR) အပိုဒ်(၆)နှင့် အရပ်ဘက်နှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာပဋိညာဉ် (ICCPR) အပိုဒ် (၁၆) တို့တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း လူတိုင်းသည် ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အဖြစ် နေရာတိုင်း၌ အသိအမှတ်ပြုခံရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီသည် ဥပဒေအရ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည်ကို ကိုယ်စားပြုသည့်အတွက် တရားဝင်လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အနေဖြင့် ဤအခွင့်အရေးသည် အခြားလူ့အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အခြေခံဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကန်တရားရုံးမှ မှတ်ချက်ပြုထားသည်မှာ “ဥပဒေကြောင်းအရ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုပျက်ကွက်ခြင်းသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးများနှင့်စပ်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာဖြစ်တည်မှုကို လုံးဝငြင်းပယ်လိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်နှင့်အခြားသူများကပါ ၎င်း၏အခွင့်အရေးကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်ခြင်းကြောင့် အားနည်းချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေသည် ကလေးသူငယ်တိုင်း မွေးဖွားပြီးသည်နှင့် မှတ်ပုံတင်ခွင့်၊ နာမည်ရပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်အခွင့်အရေးတို့ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဤအခွင့်အရေးကို မြန်မာနိုင်ငံမှအတည်ပြုထားသော ကလေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ် ၇ အပြင် ICCPR ၏ အပိုဒ်-၂၄(၂)ဖြင့် ကာကွယ်ထားသည်။ ထိုကဲ့သို့သောမှတ်ပုံတင်ခြင်းသည် ကလေးသူငယ် အားလုံးကို ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ မိဘများ၏အခြေအနေ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူပေးသင့်သည်။

သို့သော် မွေးစာရင်း မှတ်ပုံတင်မှုမရှိခြင်းသည် အခြားအဓိကကျသော မည်သည့်ဝန်ဆောင်မှုကိုမဆို ရယူနိုင်ရန် အဟန့်အတားမဖြစ်သင့်ပေ။ ကလေးများအား တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုမှုကို သေချာစေရန်အတွက် မွေးဖွားမှုမှတ်ပုံတင်ခြင်း၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုကာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက် ၁၆.၉ သည် နိုင်ငံများအား “မွေးစာရင်းမှတ်ပုံတင်ခြင်း အပါအဝင်အားလုံးအတွက်တရားဝင်ဖြစ်မှုကိုပြသရန်” တောင်းဆိုထားသည်။

မွေးစာရင်းမှတ်ပုံတင်ခြင်းအပြင် ID ကဒ်ကဲ့သို့သော အခြားတရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများသည် တရားဝင်အထောက်အထားဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည်။ လက်တွေ့အားဖြင့် နိုင်ငံများစွာတွင် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများရယူခြင်း၊ မဲပေးခြင်း၊ လိုင်စင်ရယူခြင်း၊ အလုပ်အကိုင် စသည့် အခြေခံလုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တရားဝင်အထောက်အထားတစ်ရပ်လိုအပ်သည်။ သီအိုရီအရ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုမှုအပါအဝင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်းသည် အသိအမှတ်ပြု သက်သေခံကတ်ပြား တစ်ခုခု ကိုင်ဆောင်မှုအပေါ် မူတည်ခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ တရားမျှတသော၊ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်မရှိ) သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင်မူ တရားဝင်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးအပါအဝင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး အမျိုးမျိုးကိုအပြည့်အဝ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် တရားဝင်ဖြစ်မှုအထောက်အထားကို မကြာခဏလိုအပ်လေ့ရှိသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့်လူတစ်ဦးချင်းစီသည် တရားဝင်မှတ်ပုံတင် စာရွက်စာတမ်းများကို လွတ်လပ်စွာရယူနိုင်မည့် အစိုးရအစီအစဉ်များသည် အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အရေးပါပြီး ဥပဒေရှေ့မှောက်၌ လူတစ်ဦး အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို လက်တွေ့ကျကျ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။

သို့သော် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်အစီအစဉ်များသည် ၎င်းတို့အလုပ်လုပ်ပုံပေါ် မူတည်၍ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခြင်း သို့မဟုတ် မညီမျှမှုများကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ID စာရွက်စာတမ်းများကို တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မရရှိနိုင်ပါက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိသော အခြေခံအားဖြင့် ၎င်းတို့ကိုလက်လှမ်းမမီသူများသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများခံရနိုင်သည်။ တရားဝင်မှတ်ပုံတင် လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အချက်အလက်များကောက်ယူခြင်းသည် အတွင်းရေး သို့မဟုတ် စောင့်ကြည့်ခံရမှုအတွက် ပူပင်သောကဖြစ်စေခြင်း သို့မဟုတ် လူမျိုးရေး၊ လူမျိုးစုအရေး၊ ဘာသာရေးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အထိအခိုက်မခံနိုင်သော အချက်အလက်များကို အသုံးပြုခြင်းအပေါ်

မူတည်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပြုလုပ်ခြင်းကို အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်တရားဝင်မှတ်ပုံတင် အစီအစဉ်မဆို အောက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဂရုတစိုက်စဉ်းစားသင့်သည်။

၁.၂ တန်းတူညီမျှမှုနှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းလွတ်ခွင့်ကို အဓိကလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များအတွက်ယေဘုယျဝေါဟာရများ ပိုမိုတိကျသော စာချုပ်များတွင် လိင် သို့မဟုတ် လူမျိုးရေးကိုအခြေခံသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပုံစံများကို ရည်ညွှန်းချက်များ အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များထဲတွင် အကာအကွယ် ပေးထားသည်။

ဥပမာ၊ မြန်မာနိုင်ငံမှအတည်ပြုခဲ့သောလူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာပဋိညာဉ်၏ အပိုဒ် ၂ (၂) တွင်လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာတရား၊ နိုင်ငံရေး၊ သို့မဟုတ်အခြားထင်မြင်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် အသိအမှတ်ပြုမှုကို အားလျော့စေသော လူမျိုးရေးသို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု ၊ လူ့အခွင့်အရေး သို့မဟုတ် လူမှုဖူလုံရေးခံစားခွင့် သို့မဟုတ် အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်တို့ကို ခံစားခွင့်၊ ရပိုင်ခွင့်စသည့် တားမြစ်ထားသော နယ်ပယ်အပေါ်အခြေခံထားသည့် မတူညီသော ကိုင်တွယ်မှုကို ညွှန်းဆိုသည်။ ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်မှုရှိသော ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်လျှင် မတူညီသော ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဟု သတ်မှတ်ယူဆနိုင်သည်။ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော ရည်မှန်းချက်ဖြစ်စေရန်အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာ၌ မတူညီသော ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီပြီး ဒီမိုကရေစီလူမှု အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အထွေထွေကောင်းကျိုးကိုမြှင့်တင်ရန် တစ်ခုတည်း သော ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည့် တရားဝင်အခြေခံအကြောင်းရင်းရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ကွဲပြားခြားနားသော ကုစားမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အချိုးအစားညီမျှမှုရှိရမည် ဖြစ်ရာ ရရှိသော အကျိုးကျေးဇူးများသည် တန်းတူညီမျှမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသောထိခိုက်မှုများထက် သာလွန်သည်။

နိုင်ငံများအနေဖြင့် စနစ်တကျခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဖယ်ရှားရန်အတွက် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ တိုက်ရိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုသည် “ တားမြစ်ထားသောနယ်ပယ်ပေါ်တွင် အခြေခံ၍ အလားတူအခြေအနေမျိုးရှိ အခြားသူတစ် ဦး ဦး ကိုအခြားသူများထက် ပို၍ သက်သာစွာဆက်ဆံသည့်အခါတွင်ဖြစ်ပွားသည်။ ” သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုသည် သဘာဝအားဖြင့် ကြားနေပုံရသော်လည်း အကာအကွယ်ပေးထားသောနယ်ပယ်ကို ရည်ညွှန်းခြင်းအားဖြင့် ဖော်ထုတ်ထားသည့် အချို့သောအုပ်စုများအပေါ် ကွဲပြားစွာသက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေများ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ရည်ညွှန်းသည်။

ဥပဒေကြောင်းအရဖြစ်စေ၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်စေ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်များအား အကာအကွယ်ပေးထားသော နယ်ပယ်ပေါ်တွင် အခြေခံ၍ မှတ်ပုံတင်ခြင်းကိုငြင်းဆိုပါက တရားဝင်မှတ်ပုံတင်စနစ်၏ အခြေအနေတွင် တိုက်ရိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ခံရနိုင်သည်။ အကယ်၍ ID စနစ်သည် အဖွဲ့ဝင်နှင့်သက်ဆိုင်သော လက္ခဏာများကြောင့် အချို့သောအုပ်စုများအတွက် လက်တွေ့တွင်အလုပ်မလုပ်လျှင် သွယ်ဝိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပေါ်ပေါက်လာပေမည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်များသည်၊ ဥပမာအားဖြင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်သုံးစွဲပုံ တတ်မြောက်မှုနှင့် နည်းပညာသုံးစွဲမှု နည်းပါးသောဆင်းရဲသားများအား သွယ်ဝိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံနိုင်သည်။ ဤကိစ္စတွင် လူမှုရေး ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ မဲပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားအခြေခံဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူရန်အတွက် အတည်ပြုရန်နည်းလမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် ဒီဂျစ်တယ်အိုင်ဒီများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုလာပါက ၎င်းတို့ကိုလက်လှမ်းမမီမှုသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအဖြစ် သက်ရောက်နိုင်သည်။

လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ တိုင်းရင်းသားအရေးနှင့် အခြား ကာကွယ်ထားသော နယ်ပယ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များပါဝင်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအတွက် အခြေခံတစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်စေနိုင်သော မှတ်ပုံတင်စနစ်သည် အခက်အခဲများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများသည့် မေးခွန်းများကို ပေါ်ပေါက်လာစေနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းခြင်းအားဖြင့် အုပ်စုများကိုခွဲခြားသိမြင်ရန် လွယ်ကူစေခြင်းဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ခံနိုင်ရည်ရှိစေပြီး ကွဲပြားသော ကုစားမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် လွယ်ကူစေသည်။ အလွန်အရေးကြီးသောကိစ္စရပ်များတွင် ထိုကဲ့သို့သော ID စနစ်သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကြီးထွားစေသည်။ လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေးကော်မတီသည် “မည်သည့်တိုင်းရင်းသားဖြစ်ကြောင်း

ညွှန်းဆိုသည့် မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားကိုအသုံးပြုခြင်းအပါအဝင် သီးခြားအုပ်စုဝင်များ၏ ဆန္ဒကိုဆန့်ကျင်ပြီး မှတ်ပုံတင် မလုပ်မနေရဆောင်ရွက်စေခြင်း” ကို လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုအတွက် အလားအလာရှိသော ညွှန်ပြချက်တစ်ခုအဖြစ် စာရင်းပြုစုထားသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ရမည်ဆိုလျှင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ အကြီးအကျယ်ခံရနိုင်သောကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများက အကာအကွယ်ပေးထားသောနယ်ပယ်များကို ID စနစ်တွင် အမှတ်အသားအဖြစ် ထည့်သွင်းခြင်းမပြုရန် အကြံပေးခဲ့ကြသည်။ အနည်းဆုံး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိသော ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းရန်အတွက် အဆိုပါအမှတ်အသားများကို အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် အားကောင်းပြီး စနစ်တကျရှိသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် လည်ပတ်နေခြင်းစသည့် အချက်များ ID စနစ်တွင်ပါဝင်နေခြင်းသည် လက်တွေ့တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သောဖြစ်ရပ်များတွင် ဤအမှတ်အသားများကို ကို ID စနစ်တွင်မထည့်သင့်ပါ။ ထိုကဲ့သို့သောလူမျိုးစု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအမှတ်အသားကို ID စနစ်တွင် ထည့်သွင်းပါက လူတစ်ဦးချင်းစီသည် ဤလက္ခဏာများကို မိမိဘာသာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် ရှိသင့်သည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့အောက်ရှိ ရွေးချယ်မှုများကို အချို့အုပ်စုများ မပါဝင်သော စာရင်းသေတစ်ခုနှင့် ကတိသတ်မထားသင့်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့၏ဖြစ်တည်မှုကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်းဖြင့် စာရင်းမဝင်သော အုပ်စုများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အီရန်နိုင်ငံသည် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြု ဘာသာ ၄ ခုမှအပ အခြား ဘာသာများကို ဖယ်ရှားခဲ့ခြင်းကို ကုလသမဂ္ဂ ကျွမ်းကျင်သူများက ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။ အလားတူပင် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ယုံကြည်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က မှတ်ပုံတင်ခြင်းစနစ်တွင် ဘာသာရေးကိုလက်ခံနိုင်သော်လည်း ဘာသာတရားသုံးခုအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်က ထိုသို့သောအမှတ်အသားများကို လုံးဝထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်း မပြုသင့်ကြောင်း အကြံပြုထားသော်လည်း အကယ်၍ ဖော်ပြထားပါက မိမိကိုယ်တိုင် မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

၁.၃ ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်ခွင့်

ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်ခွင့်အတွက် UDHR ၏ပုဒ်မ ၁၂ နှင့် ICCPR ၏အပိုဒ် ၁၇ တို့ကအာမခံသည်။ အဆိုးစွန်ထိပြောရလျှင် အဆိုပါလွတ်လပ်ခြင်းတွင် အာဏာဖြင့် စွက်ဖက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့် သို့မဟုတ် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လွတ်လပ်ခွင့်၊ မိသားစုအရေး၊ အိမ်နှင့် စာပေးစာယူကိစ္စရပ်များတွင် ဥပဒေမဲ့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည်။ ၎င်းသည်လူတစ် ဦး ချင်းစီသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးပြုမှုများကို သီးခြားပုဂ္ဂလိကနယ်ပယ်တွင် ခံစားသင့်သည်ဟူသော အတွေးအပေါ်အခြေခံသည်။ လွတ်လပ်ခွင့်သည် အခြားအရာများအကြားတွင် လူတစ်ဦး၏ အပြုအမူ၊ လူမှုဆက်ဆံရေး၊ ပုဂ္ဂလိက နှစ်သက်မှု၊ ကိုယ်ပိုင်အမှတ်အသားများသည် ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်အရ အကြောင်းအရာကို ကြည့်ခြင်းထက် ပိုမိုကျော်လွန်သော ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို ပေးနိုင်သည်အထိ ကျယ်ပြန့်လွန်းခြင်းဖြစ်သည်။

အပိုဒ်(၁၇)၂တွင် လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်အပေါ် ဥပဒေအရဖြစ်စေ မတရားဖြစ်စေ မည်သည့်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမျိုးကိုမဆို လိုအပ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အချက်အလက် စုဆောင်းခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအပါအဝင် ဤအခွင့်အရေးအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသည် ဥပဒေအရ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ကန့်သတ်ချက်များသည် မတရားထုတ်ပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း သေချာစေရန်အတွက် မည်သည့်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု မဆိုသည် ICCPR ၏ ရည်မှန်းချက်နှင့်အညီဖြစ်သင့်ကြောင်းနှင့် အထူးသဖြင့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သင့်ကြောင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်းများက အကြံပြုထားသည်။ ယခင်အဆိုအရ မည်သည့် စွက်ဖက်မှုမဆိုသည် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိခိုက်စေပြီး အဆိုပါ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမှလွဲလျှင် ရွေးချယ်စရာမရှိပါက အကျိုးအမြတ်ရရှိနိုင်ကြောင်းသေချာလျှင် ထိုရွေးချယ်မှုကို ပြုလုပ်သင့်သည့်အတွက် အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် လွတ်လပ်မှုကို ထိပါးခြင်းသည် အချိုးကျဖြစ်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက် အခွင့်အရေးအတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းနှင့်သိမ်းဆည်းခြင်းအား ဥပဒေအရပြဌာန်းရန် လိုအပ်သည် (ဒေတာကာကွယ်မှု) ။ ၎င်းတွင်တရားဝင်အခွင့်အရေး မရရှိသူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် မကိုက်ညီသောနည်းဖြင့် အသုံးပြုခြင်းမရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်များမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမမီကြောင်း သေချာစေရန်စည်းမျဉ်းများပါဝင်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ (အများပိုင်ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိကဖြစ်စေ)သည် မိမိတို့၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များကို သိမ်းဆည်းထားသည်၊ မတိကျသော သတင်းအချက်

အလက်များကို ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ တရားမဝင်စုဆောင်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းထားရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက် ရယူနိုင်သည်စသည်ဖြင့် အတည်ပြု နိုင်စွမ်းကို ပိုင်ဆိုင်ထားသင့်သည်။

ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းသည်လူတစ် ဦး နှင့်တစ်ဦး သီးခြားဆက်စပ်မှုမရှိသောကြောင့် ပြောင်းလဲ၍ မရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးမှ မှတ်ချက်ပြုသည်မှာ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အကြီးအကျယ်အလွဲသုံးစားလုပ်နိုင်သည့် အလားအလာရှိပြီး များပြားလှသော သတင်းအချက်အလက်များကို သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားသည့် တစ်ခုတည်းသော ပင်မဒေတာဘေ့စ်ထဲတွင် အထူးသဖြင့် အန္တရာယ်ရှိကြောင်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။

ဥပမာ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များပါဝင်သည့် အထောက်အထားများအား ခိုးယူမှုသည် ကုစားရန်အလွန်ခဲယဉ်းပါသည်။ ထို့အပြင် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို လူတစ်ဦးချင်းစီအား တရားမဝင် ခြေရာခံခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်ခြင်းအပါအဝင် စုဆောင်းထားသည့်ဒေတာများအား ကွဲပြားခြားနားသော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။

ဤအန္တရာယ်များကြောင့် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေဒေတာကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး စည်းမျဉ်းသည် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို (အခြားလူမျိုးရေးသို့မဟုတ် လူမျိုးစုအရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုများနှင့် ပတ်သက်သောအချက်အလက်များနှင့်အတူ) ပုံမှန်အားဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန်မသင့်သော “အထူးအမျိုးအစား” အချက်အလက်အဖြစ် တင်းကြပ်စွာ သတ်မှတ်ထားသော ခြွင်းချက်များအဖြစ်သာ ဖော်ထုတ်ထားသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအနေဖြင့်လည်း လူမှုဖူလုံရေးခံစားခွင့်ကို ရယူနိုင်ရန်အတွက် လက်ဗွေများ သို့မဟုတ် မျက်ဝန်းလွှာကို စကင်ဖတ်စစ်ဆေးရန် လိုအပ်ချက်သည် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။

အဆိုပါ စွန့်စားရမှုများကြောင့် ဒေတာအထူးကြပ်မတ်သည့်စနစ်များ (အထူးသဖြင့် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းသိုလှောင်ထားသည့်စနစ်များ) ကို “ နိုင်ငံများအနေဖြင့်တရား ဝ င်ရည်မှန်းချက်အောင်မြင်ရန်လိုအပ်ပြီးအချိုးညီကြောင်းပြသနိုင်သည့်အခါ” မှသာအသုံးပြုသင့်သည်။ ထို့အပြင် ထိုကဲ့သို့သောစနစ်များအား လွတ်လပ်စွာ ကြီးကြပ်မှုသည် လုံးဝအရေးကြီးသည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် လွတ်လပ်သော၊ ထိရောက်သော ပြည်တွင်းကြီးကြပ်ရေးယန္တရားများ အစိုးရ၏ဆက်သွယ်မှုများကိုစောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ၎င်းတို့အား ကြားဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ

အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းအတွက်တာဝန်ယူမှု”တို့ကို အသေအချာတည်ဆောက် ထိန်းသိမ်းထားသင့်သည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် မည်သည့်စောင့်ကြည့်ရေးစနစ်နှင့်မဆို ချိတ်ဆက်ထားသောဒီဂျစ်တယ် ID စနစ်များသည် ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကဲ့သို့သော အခြားနိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကို ထပ်မံပေါ်ပေါက်စေသည်။ စောင့်ကြည့်စနစ်များကို အုပ်ချုပ်သောဥပဒေများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အားသေချာစေသင့်သည်။ ၎င်းတို့ကို-

- (က) တစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ကြိုတင်အသိပေးအကြောင်းကြားရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ လျှောက်လွှာကို ကြိုတင်မြင်နိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်သော ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုနှင့် တိကျသောစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီစေရန်ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည်။
- (ခ) ဥပဒေနှင့်အညီ ရည်မှန်းချက် အောင်မြင်ရန် တင်းကြပ်စွာ သာဓကပြရန်လိုအပ်သည်။
- (ဂ) နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာအနှောင့်အယှက်များနည်းပါးလာသည့်အခါ အသုံးပြု၍မရခြင်း သို့မဟုတ် အကုန်မသုံးစွဲရသေးသည့်အခါများတွင် အချိုးကျဥပဒေကို လိုက်နာပါ။

မည်သည့်အမှန်တကယ်စောင့်ကြည့်ခြင်းမျိုးမဆိုသည် အစုလိုက် အပြုံလိုက်စောင့်ကြည့်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်သည့်အခါတွင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ကျိုးကြောင်းပြချက်များအပေါ် အခြေခံသင့်ပြီး အချိုးကျ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းကိုလုပ်ဆောင်စေသင့်သည်။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းနှင့် အကန့်အသတ်မရှိသိမ်းဆည်းရန် လိုအပ်သည့် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းစနစ်များသည် အချိုးမကျပါ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကူဝိတ်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော အဆုံးသတ်လေ့လာချက်အရ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် DNA ကိုစမ်းသပ်ခြင်းနှင့် DNA အပေါ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖန်တီးခြင်းကို အထောက်အကူပြုသော ကူဝိတ်အကြမ်းဖက်တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေ၏ လုံခြုံရေးအကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည်။ အထိခိုက်မခံသော ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ စုဆောင်းခြင်းအပေါ် မှီခိုသည့် မည်သည့်စောင့်ကြည့်ရေးစနစ်အတွက် မဆိုဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများတွင် - DNA ၏ သဘောသဘာဝနှင့် DNA စမ်းသပ်ခြင်း၏ ကျယ်ပြန့်မှု၊ DNA နမူနာများကိုစုဆောင်းရန် အာဏာပိုင်များ၏ ကြီးမားများပြားသောစွမ်းရည်၊ လျှို့ဝှက်ချက်များကိုသေချာစေရန်နှင့် DNA နမူနာများအား မတရားအသုံးပြုခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အကာအကွယ်များ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုမရှိခြင်းနှင့်

လွတ်လပ်သော ကြီးကြပ်မှုမရှိခြင်း စသည့်အချက်များကို မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် biometric data ကိုမီခိုသော စောင့်ကြည့်ရေးစနစ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ထားသောစည်းမျဉ်းများ ခိုင်မာသောအကာအကွယ်များနှင့် အာဏာပိုင်များ၏ အချက်အလက်များကို ရယူသုံးစွဲနိုင်စွမ်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့်အတူ ကြီးကြပ်မှုရှိသင့်သည်။

၁.၄ လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကိုရယူရန်အတွက် အရည်အချင်းမပြည့်မီသော သို့မဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ဒီဂျစ်တယ် ID ကိုမရရှိနိုင်သောသူများ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းအပေါ်မူတည်၍ ဒီဂျစ်တယ် ID အသုံးပြုမှုကိုကန့်သတ်ထားနိုင်သည့် ဥပဒေ လိုအပ်သည်။ အများပြည်သူအကျိုး ခံစားခွင့်များရရှိရန် အကန့်အသတ်ရှိပါက ၎င်းသည်ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ အစားအစာ၊ အလုပ်အကိုင် သို့မဟုတ် အခြားလူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ချက်အဖြစ်သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့်၊ ဒီဂျစ်တယ် ID အစီအစဉ်သည် လူမှုဖူလုံရေးခံစားခွင့်များကို ဖြန့်ဖြူးသည့်စနစ်တွင် ပေါင်းစပ်ထားသည်ဆိုငြား အဆင်းရဲဆုံးနှင့် အထိခိုက်လွယ်ဆုံးသူများအတွက် အကောင်းဆုံး အကျိုးစီးပွားရရှိစေခြင်းငှာ မဖြည့်ဆည်းသာပါ။ အလွန်တရာဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်သည် ဒီဂျစ်တယ်လူမှုဖူလုံရေးစနစ်၏ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်မှတ်ချက်ချခဲ့သည် -

ပထမအချက်မှာ ရပိုင်ခွင့်ကို ဆုံးဖြတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို အီလက်ထရောနစ် အမေးအဖြေ ပုံစံသို့ အလွယ်တကူ ပြောင်းလဲနိုင်ပြီး ကြီးမားသော အားနည်းချက်ရှိနေလျှင်ပင် ထိရှလွယ်သော သူတစ်ဦးချင်းစီကို မလွှဲမရှောင်သာလွန်းသည့် အခြေအနေမျိုးရောက်မှသာ ထည့်သွင်းလေ့ရှိသည်။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ပုံစံချထားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များဖြင့် ဆက်သွယ်သည့် နည်းလမ်းသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ကင်းမဲ့ခြင်းကြောင့် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော မေးခွန်းမေးရန် သို့မဟုတ် ရှင်းလင်းပြောပြရန်အတွက် နေရာမရှိပါ။

တတိယအချက်အနေဖြင့် ဒီဂျစ်တယ် ထောက်ပံ့ရေးတွင် တင်းကြပ်သော ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် လိုက်လျောညီထွေမရှိသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပါဝင်သည့် လျှောက်လွှာပုံစံများ ရံဖန်ရံခါ ပါဝင်နေပုံပေါ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ဖြေလျှော့ပေးနိုင်သည့် အခြေအနေမျိုးကို အဓိကကျသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်အနေအထားတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မပြုပေ။

စတုတ္ထအချက်အနေဖြင့်၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်များသည် ပြင်းထန်သောအရေးပေါ်အခြေအနေများ သို့မဟုတ် နေ့စဉ်စိန်ခေါ်မှုများကို လျင်မြန်စွာတုံ့ပြန်ရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဥပမာ

လူကြီးတစ်ယောက်၏ ခံစားပိုင်ခွင့်ကို ရုတ်တရက် နားမလည်နိုင်လောက်အောင် အီလက်ထရောနစ်နည်းဖြင့် လျှော့ချခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် မိမိဖုစုံမရှိသည့် အိမ်ထောင်စုတွင် ကလေးအားစောင့်ရှောက်သည့်ဂေဟာသို့ မပို့ဆောင်နိုင်ခြင်း စသည်တို့မှာ အင်ဂျင်တယ်သက်သေခံကတ်ပြားအလုပ်မလုပ်ခြင်းကြောင့် ကြိုတွေ့ရနိုင်သည့်ပြဿနာများဖြစ်သည်။

ပဥ္စမအချက်အနေဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသောနည်းလမ်းများသည် အကျိုးစီးပွားအပေါ်အမှီအခိုပြုနေရသည့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား မလိုအပ်ပဲ လူအများစုကြား ထိတွေ့စေခြင်း သို့မဟုတ် စောင့်ဆိုင်းရသည့် ကာလ ရှည်ကြာခြင်း သို့မဟုတ် ရှည်လျားစွာ တန်းစီရခြင်း တို့ကဲ့သို့သော သိမ်ငယ်စေနိုင်သည့် အနေအထားမျိုးကိုရောက်စေသည်။ ဆဌမအချက်အနေနှင့် လူအားဖြင့်ပံ့ပိုးသည်ကို ဖယ်ရှားပေးနိုင်သည့် နည်းပညာအသစ်များကို မိတ်ဆက်ပေးခြင်းသည် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိပြီး အခြားအားသာချက်များကို ပေးနိုင်သော်လည်း အထူးသဖြင့် အားနည်းချက်ရှိသော အခြေအနေများတွင်ရှိသည့် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် ကျေနပ်လောက်ဖွယ်မရှိပေ။ နည်းပညာအသစ်များသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် လူများ၏အကျိုးစီးပွားနှင့် ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားသည့် ရလဒ်များ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေများအပေါ်အခြေခံ၍ လုပ်ဆောင်သည်။

၂။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်ဂျင်တယ် မှတ်ပုံတင်စနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

၂.၁ ဥပဒေမူဘောင်

မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၅၇ အရ “ နိုင်ငံသားများ၏နေအိမ်၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ စာပေးစာယူနှင့် အခြားဆက်သွယ်မှုများ၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လုံခြုံမှုကိုကာကွယ်ပေးသည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အခြားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာ ဥပဒေများတွင်လည်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်၂၀၁၇ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော နိုင်ငံသားများ၏လုံခြုံရေးနှင့်လုံခြုံရေးကိုကာကွယ်သည့် ဥပဒေသည် ဆက်သွယ်ရေး၏ သီးသန့်တည်ရှိမှုနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ကာကွယ်မှုများကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ အထူးသဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုအတည်ပြုခြင်းအပြင်၊ သီးသန့်တည်ရှိမှုကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ယေဘုယျအားဖြင့် တာဝန်ယူရန်(အပိုဒ်-၄)နှင့် ပုဂ္ဂလိကနေအိမ်များသို့ဝင်ရောက်ခြင်း၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း၊ ဆက်သွယ်ခြင်းကို ကြားဖြတ်ယူခြင်း၊ တယ်လီဖုန်း သို့မဟုတ် အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ရေးနှင့် အခြားအလားတူ လှုပ်ရှားမှုများကို ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် မပါဘဲ လုပ်ဆောင်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။ (အပိုဒ်-၈) ။

သို့သော် ၂၀၁၇ သီးသန့်လုံခြုံရေးဥပဒေတွင် လုံခြုံရေးကိုကာကွယ်ရန် အရေးကြီးသော ကန့်သတ်ချက်များ ရှိသည်။

ပထမအချက်အနေဖြင့်ပုဒ်မ ၂ (ဂ) တွင် လုံခြုံရေးကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်၊ နိုင်ငံသား၏လွတ်လပ်စွာနေထိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေနှင့်အညီ ရရှိနိုင်သည်ဟု အကန့်အသတ်နှင့်သာ ထည့်သွင်းထားသော သာမန်နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ဤအခွင့်အရေးများသည် အရေးကြီးသော်လည်း ကိုယ်ရေးကိုယ်တာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ကွဲပြားခြားနားပြီး ထိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ အထူးသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ရည်ရွယ်ချက်များအရ ဤအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် အခြား သက်သေအထောက်အထား သတင်းအချက်အလက်များကဲ့သို့သော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အချက်အလက်များနှင့်ဆက်စပ်သော အခွင့်အရေးတစ်ခု မပါဝင်ပါ။ ဤပြဿနာကို ဥပဒေ၏အခြားပြဌာန်းချက်များက မည်မျှအထိဖြေရှင်းပေးသည်ဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာလုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ပေးသောဥပဒေသည် ဒီဇိုင်းအားဖြင့် အားနည်းချက်များရှိသည်။ အပိုဒ် ၈ ကာကွယ်မှုများကို ကျော်လွှားရန် လိုအပ်သောအချက်များအားလုံးတွင် စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ရှာဖွေခြင်းနှင့် သိမ်းယူခြင်းတို့ကို ဆန့်ကျင်ခြင်းအပါအဝင် “ နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့၏ခွင့်ပြုချက် ” (သို့မဟုတ်တရားဝင်အမိန့်၊ ခွင့်ပြုချက်သို့မဟုတ်ခိုင်လုံမှု) စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်ပြည်ထောင်စုအဆင့် ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များမဆိုသည် ဤကာကွယ်မှုများကိုရှောင်ရှားရန် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်မှာ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် ရှာဖွေခြင်းနှင့်သိမ်းဆည်းခြင်းစသည့် လုပ်ရပ်များအတွက် တရားရုံး၏ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်သည်။

တတိယအချက်မှာ မြန်မာပြည်သူ့အများစု တတ်နိုင်စွမ်းမရှိသည့် တရားရုံးသို့အယူခံဝင်ခွင့် မှလွဲ၍ ထိုကာကွယ်မှုများအတွက် ကြီးကြပ်မှုစနစ်မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်းများအရ အနည်းဆုံးဒေတာကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး စနစ်များအတွက်လက်လှမ်းမီသည့် လွတ်လပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ကြီးကြပ်ရန်တောင်းဆိုသည်။

စတုတ္ထအချက်မှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ပြင်ဆင်ချက်အရ ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာလုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ပေးသောဥပဒေ၏ အတိုင်းအတာသည် “အခွင့်အာဏာရှိသော အာဏာပိုင်များ” မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အစိုးရဝန်ထမ်းများကိုသာ အကန့်အသတ်ပြုထားသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ

ဤဥပဒေသည် ပုဂ္ဂလိကလှုပ်ရှားသူများကျူးလွန်သော လုံခြုံရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် မည်သည့်အကာအကွယ်မှ ပေးအပ်ခြင်းမရှိပါ။

ပဉ္စမအချက်မှာ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ကာကွယ်မှုအချို့သည် မရှင်းလင်းပါ။ ဥပမာအားဖြင့်၊ စောင့်ကြည့်ခြင်းကို တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်သည် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးနှင့် လုံခြုံရေးကိုထိခိုက်စေသည့် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ဂုဏ်သိက္ခာကိုထိခိုက်စေသည့် စောင့်ကြည့်မှုအပေါ်တွင်မူတည်သည်။ ထိုအချက်သည် မည်သို့သောအရာ ဖြစ်ပွားစေမည်ဟု မသေချာပါ။ မည်သည့်ကိစ္စမျိုးတွင်မဆို တရားမျှတမှုမရှိလျှင် နိုင်ငံအများစုသည် တရားဝင်စောင့်ကြည့်ခြင်းကို တားမြစ်သည်။ဥပမာအားဖြင့် ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုခုကို စုံစမ်းရန်လိုအပ်ခြင်းကို အခြေခံသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိကျသော အချက်အလက်ကာကွယ်ရေးစည်းမျဉ်းများ မရှိပါ။ ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ပေးသောဥပဒေသည် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော မည်သည့်ယေဘုယျ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အစိုးရမှ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကပါဝင်သူများက သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ တာဝန်ရှိသူများက တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေး အော်ပရေတာများထံမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးတယ်လီဖုန်း သို့မဟုတ် အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ရေး အချက်အလက်များကို ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ တောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ရယူခြင်းအားတားမြစ်သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေတွင် တရားဝင်အမိန့်မပါဘဲ လုံခြုံစိတ်ချရသော အချက်အလက်များကို ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ပါဝင်သူများအားတရားဝင် ဝင်ရောက်ခွင့်ကို တားမြစ်ထားသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်ကာကွယ်မှုကို မဖော်ပြထားပါ။

နောက်ဆုံးတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ခိုင်မာအားကောင်းသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကာကွယ်မှု သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအချက်အလက်များကို စီမံချုပ်မှုတွင် အားနည်းလျက်ရှိသည်။ ၎င်းသည် မည်သည့်အင်ဂျင်တယ် ID စနစ်ဖြစ်စေ မတည်ထောင်မီ ဖြည့်ဆည်းပေးသင့်သည့် အဓိကတရားဝင်ကွက်လပ်ဖြစ်သည်။

၂.၁ နောက်ခံမိုင်းကြောင်း- မြန်မာနိုင်ငံရှိ သက်သေခံကတ်ပြားများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက သက်သေခံကတ်ပြားမှာ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား (CSC) ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေအရနှင့် ၁၉၈၃ ခုနှစ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ ထုတ်ပေးသည်။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားကို ၁၉၄၉ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေထိုင်သူများ မှတ်ပုံတင်ရေးအက်ဥပဒေအရ ထုတ်ပေးထားသော မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားအစား ထုတ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံသားအများစုသည် မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားကို အဓိကသက်သေခံကတ်ပြားအဖြစ် ထားရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး သတ်မှတ်ထားသည့် အသုံးအနှုန်းများတွင် တစ်ခါတစ်ရံ စကားအသုံးအနှုန်းများတွင် အပြန်အလှန်ဖလှယ်လျက် အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားတွင် အခြားသောအချက်အလက်များအကြား တစ်ဦးချင်းစီ၏ လူမျိုးနှင့် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာဝင်သည်။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား မရှိသောမည်သူမဆို မဲပေးခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းခရီးသွားခြင်း၊ အိမ်ခြံမြေ ဝယ်ခြင်း၊ နိုင်ငံကူးလက်မှတ် ရယူခြင်း သို့မဟုတ် ဒီပလိုမာဘွဲ့ရယူခြင်းအပါအဝင် အချို့သော အခြေခံလုပ်ဆောင်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားတွင် အခြေခံအားဖြင့် (၃)မျိုးရှိသည်- နိုင်ငံသားဖြစ်သူများ (ပန်းရောင်ကတ်ပြား)၊ ဧည့်နိုင်ငံသား (အပြာရောင်)နှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ (အစိမ်းရောင်)တို့ဖြစ်သည်။ ဤနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အဆင့်ဆင့်သည် ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေကိုအခြေခံသည်။ နိုင်ငံသားများတွင် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများဖြစ်ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်ကို နယ်ချဲ့ ဗြိတိသျှတို့ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည့် ၁၈၂၃ ခုနှစ်မတိုင်မီကပင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ မည်သည့်ဒေသတွင်မဆို အမြဲတမ်းနေထိုင်သူများဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ (ယခင်ပြည်နယ်ကောင်စီ) သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုသည် လူမျိုးစုတစ်ခုတည်းမဟုတ် မည်သည့်မျိုးနွယ်စုတွင် ပါဝင်သည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ မိဘများ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအခြေအနေ အမျိုးမျိုးပေါ်တွင် မူတည်ပြီး နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ရရှိနိုင်သည့် အခြားနည်းလမ်းများလည်းရှိသည်။ လိုအပ်သော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု အုပ်စုဝင်မဖြစ်သူ သို့မဟုတ် မိဘများ၏ သင့်လျော်သော မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကို သက်သေမပြနိုင်သူများသည် ဧည့်နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ် ရရှိနိုင်သည်။

ထိုနိုင်ငံသားဖြစ်မှုပုံစံများကို နိုင်ငံသားများထက် ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းနိုင်သည်။ ဧည့်နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများသည် နိုင်ငံသားများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးရသည် ဆိုသော်လည်း အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက

ကန့်သတ်နိုင်သည်။ ဧည့်နိုင်ငံသားလက်မှတ်ကို (ယခုဖျက်သိမ်းပြီးဖြစ်သော) ၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေအရ အရည်အချင်းပြည့်မီသောသူများကို ထုတ်ပေးသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးမရမီ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခဲ့သူ သို့မဟုတ် မိဘ (၂)ပါးသည် သတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံသားလက်မှတ်ကို ကိုင်ဆောင်ထားသူများဖြစ်လျှင် နိုင်ငံသားပြုခွင့်လက်မှတ်ကို လျှောက်ထားခွင့်ရှိသည်။ (နိုင်ငံသားနှင့် မတူညီသည့်အချက်မှာ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာ အထောက်အထားတစ်ခုခုကို ပြနိုင်သော မိဘတစ်ဦးဦးအပေါ် အခြေခံသည်။) လျှောက်ထားသူများသည် အသက်(၁၈)နှစ်ပြည့်ပြီး မြန်မာတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတစ်မျိုးမျိုးကို ပြောတတ်သူ၊ အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ပြီး စိတ်ထားကောင်းသူဖြစ်ရမည်။

ဤနိုင်ငံသားပုံစံ(၃)မျိုးသည် သက်သေခံကတ်ပြားထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ရှုတ်ထွေးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ မွေးရာပါနိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ရရှိနိုင်သည့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၁၃၅ မျိုးတွင် မပါဝင်သည့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအုပ်စုဝင်များသည် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားရရှိရန် ပိုမိုအခက်အခဲကြုံရသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဧည့်နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ်လျှောက်ထားရာတွင် လိုအပ်သည့် အထောက်အထားများနှင့် အခြားလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်စွက်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့အား သက်သေခံကတ်များထုတ်ပေးနိုင်ရေးအတွက် အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ယာယီသက်သေခံကတ်ပြား အများအပြားကို ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါယာယီသက်သေခံကတ်ပြားများကို မူလက မှတ်ပုံတင်ကတ် လျှောက်ထားဆဲသူများကို ထုတ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဤယာယီသက်သေခံကတ်ပြားများကို ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသည့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား မရရှိနိုင်သော၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ သက်သေခံကတ်ပြား ကိုင်ဆောင်လာခဲ့သူများအား ယခင်ကတ်ပြားအစား အစားထိုးကာကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထုတ်ပေးခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် ယာယီသက်သေခံကတ်ပြားများကို ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းခဲ့ပြီး ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် ကိုင်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း ဖြတ်ပိုင်းများဖြင့် အစားထိုးထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် နိုင်ငံသားစစ်ဆေးရေးကတ်ပြားကို အစားထိုးအဖြစ် မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးအဆိုအရ နိုင်ငံတော်စစ်ဆေးရေး ကတ်ပြားထုတ်ပေးခြင်းမှာ လူတစ် ဦး သည် ၁၉၈၃ ခုနှစ်နိုင်ငံသားဥပဒေအရ နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူခွင့်ရှိမရှိကိုစစ်ဆေးရန်နှင့် မြန်မာပြည်သူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန်ခြေလှမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်းရည်ရွယ်ပါသည်။

လက်တွေ့တွင် နိုင်ငံသားစစ်ဆေးရေး ကဒ်ပြားသည် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကိုအပြည့်အဝ ပေးပိုင်ခွင့်မရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များကိုဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ပစ်မှတ်ထားရန် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု လေ့လာသူအချို့က ယုံကြည်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံးမှ အမျိုးသားစိစစ်ရေးကတ်သည် ရိုဟင်ဂျာများ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကိုငြင်းပယ်ခြင်း၊ နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ အခြေခံခံဆောင်မှုများ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်များကို ကန့်သတ်ခြင်းစသည်တို့ကို ဝေဖန်ခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာအများအပြားက နိုင်ငံသားစစ်ဆေးရေးကတ်ပြားကို ငြင်းဆိုခဲ့ပြီး တစ်ခုကိုမျှ မယူဆောင်လိုပေ။ သို့သော်လည်း အချို့သော အစီရင်ခံစာများတွင် ဒေသဆိုင်ရာရွေးကောက်ပွဲများတွင်ပါဝင်ရန် သို့မဟုတ် ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် လှေလိုင်းစင်ရယူခြင်းအတွက် ကဒ်ပြားကိုပိုင်ဆိုင်ထားရန် လိုအပ်ခြင်းသောကြောင့် ကဒ်ပြားရရှိရန် မဖြစ်မနေပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ကြောင်းပြသခဲ့သည်။ နိုင်ငံသားစစ်ဆေးရေးကတ်ပြား မှတ်ပုံတင်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်သော လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်အချို့က အလွဲသုံးစားလုပ်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များလည်း ရှိနေသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားလက်မှတ်များသည် အခြေခံလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ရန်လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံသားလက်မှတ်များ ထုတ်ပေးခြင်းသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုမအပေါ် အခြေခံထားခြင်း၊ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် အခြားလူနည်းစု အုပ်စုများကို နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုခြင်းစသည့် စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် နိုင်ငံသားလက်မှတ်စနစ်အား ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲရန်ကြိုးပမ်းမှုသည် အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။

၂.၂ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID အဆိုပြုလွှာများ

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာနသည် စက္ကူဖြင့်ထုတ်လုပ်ထားသော နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားကို စမတ်ကတ်များဖြင့် အစားထိုးရန် ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်၏ biometric data ကိုအသုံးပြုမည်ဟုကြေငြာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းအတွက် ဥပဒေမူဘောင်လည်း ရှိမနေသေးပေ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အတွေ့အကြုံအရ မူဝါဒတိုင်ရာအထောက်အထားများလည်း မရှိသေးပါ။ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်ကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်ကပင် လုပ်ဆောင်ရန် စဉ်းစားခဲ့သော်လည်း စီမံကိန်းချလုပ်ဆောင်ရန် ရန်ပုံငွေမလုံလောက်သည့်အတွက် နှောင့်နှေးခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအချက် (၁၂) ချက်ပေါ်လစီနှင့် ၂၀၁၆-၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွက် e-Governance Master Plan တို့က ဒစ်ဂျစ်တယ် ID ကဒ်ပြားကိုတီထွင်ခြင်းသည် ဦး

စားပေးဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာနက ရွေးချယ်ထားသောဒေသများတွင် သာမန် ID ကဒ်ပြားများကို ဒစ်ဂျစ်တယ်ပုံစံဖြင့် အစားထိုးရန် ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းများကိုကြေငြာခဲ့သည်။ ရှေ့ပြေးစမ်းသပ်မှုအပြီးတွင် ရည်ရွယ်ချက်မှာ အသက် ၁၈ နှစ်အောက်ရှိ နိုင်ငံသားများအားလုံးအတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ် ID ကတ်ပြားထုတ်ပေးရေး အမျိုးသားအဆင့် စီမံကိန်းကိုရေးဆွဲရန်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်သတင်းများအရ ယခုနှစ်နှစ်အတွင်း ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်ကို အဆင့်သုံးဆင့်ဖြင့် ဖြန့်ကျက်ရန် ရည်ရွယ်ကြောင်းဖော်ပြသည်။ စီမံကိန်းအတွက် ရန်ပုံငွေချေးရန် မြန်မာနှင့်ဩစတြီးယားတို့အကြား သဘောတူညီမှုကို ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော် COVID-19 သည် စီစဉ်ထားသည့်အချိန်ကာလအပေါ် မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည်ကို မသိရသေးပေ။ ဒီဂျစ်တယ်အိုင်ဒီစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ဆွေးနွေးပွဲအချို့ကို အစိုးရမှပြုလုပ်ပေးခဲ့သော်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အခြေပြုတိုင်ပင် ဆွေးနွေးမှုများမရှိသေးပါ။ အစိုးရဌာနများအကြား ပိုမိုတိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန် လိုအပ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုမှုအချို့ရှိပုံရသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မေလတွင် တပ်မတော်သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဗိုလ်မှူးစောကျော်အောင်က မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်မှတ်ပုံတင်စနစ်များရှိသည့် အခြားနိုင်ငံများ၏အတွေ့အကြုံများကို ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် တိုင်ပင်သင့်သည်ဟုပြောကြားခဲ့သည်။

စီမံကိန်းနယ်ပယ်နှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်အချက်အလက်ကို ယခုအချိန်အထိ လူသိရှင်ကြားထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိသေးပါ။ သို့သော်ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်အသစ်သည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို စုဆောင်းပြီး ၎င်းတို့အားထူးခြားသောဝိသေသလက္ခဏာ (UID) နံပါတ်ကိုသတ်မှတ်ကာ ဒေတာများကိုဒေတာဘေ့စ်တစ်ခုတွင်မှတ်ပုံတင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မည်သည့်ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အသုံးပြုမည်ဆိုသည်ကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရသေးပါ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ကနဦးအစီရင်ခံချက်တွင် လက်ဗွေများ၊ ဓာတ်ပုံများနှင့် မျက်ဝန်းစကင်ဖတ်စစ်ဆေးမှုတို့ပါဝင်မည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် သတင်းတစ်ရပ်က စမတ်ကတ်တွင် ဓာတ်ပုံ၊ နေရပ်လိပ်စာ၊ အလုပ်အကိုင်၊ သွေးအမျိုးအစားနှင့် လက်ဗွေရာစသည့် ကိုင်ဆောင်သူ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များ ပါဝင်မည်ဟု အကြံပြုထားသည်။

စီမံကိန်းအတွက် နိုင်ငံတကာမှ ပံ့ပိုးမှု အများအပြား ရှိသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ရှေ့ပြေးစမ်းသပ်မှုကို ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုအဖွဲ့နှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများက ပံ့ပိုးခဲ့သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဩစတြီးယားနိုင်ငံအနေဖြင့်

အတိုးမဲ့ချေးငွေထုတ်ပေးနေပြီး သြစတြီးယားကုမ္ပဏီ OeSD သည် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုတွင် ပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံစုံကုမ္ပဏီ Thales Group သည်လည်း စီမံကိန်းကိုထောက်ပံ့နေသည်။

ဒီဂျစ်တယ်အိုင်ဒီဒေတာဘေ့စ်အတွက် ဒေတာစုဆောင်းမှုအချို့ စတင်နေပြီဖြစ်သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မေလတွင် အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာနက အေဂျင်စီသည်နိုင်ငံသား ၁.၃ သန်း၏ သတင်းအချက်အလက်များကို ဒီဂျစ်တယ်စာရင်း သွင်းပြီးဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်အရ အဆိုပါအချက်အလက်များကို တယ်လီကွန်းအော်ပရေတာများ၊ မြန်မာနိုင်ငံကူးလက်မှတ်ရုံးများ၊ နိုင်ငံရပ်ခြား အလုပ်သမားလက်မှတ်များ ထုတ်ပေးသည့်ရုံးများနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအတွက် ထုတ်ပေးထားသည့် အထောက်အထားများမှကောက်ယူခဲ့သည်ဟု သိရသည်။

၂.၄ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ စုဆောင်းခြင်း

၎င်းအတွက် ခိုင်မာသောဥပဒေရေးရာမူဘောင်မရှိသော်လည်း၊ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းရန်လုပ်ဆောင်နေမှုအချို့ရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှအထင်ရှားဆုံးအချက်မှာ မဖြစ်မနေလိုအပ်သော SIM ကဒ်မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ဆက်နွယ်သော ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တယ်လီဖုန်းအော်ပရေတာများအနေဖြင့် ဝယ်ယူသူ၏အမည်၊ နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်၊ မွေးနေ့၊ လိပ်စာ၊ နိုင်ငံသားနှင့် ကျား/မအပါအဝင် SIM ကဒ်တစ်ခုစီ၏ ဝယ်ယူမှုကိုမှတ်ပုံတင်ရန်လိုအပ်သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ဇွန်လ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်တွင် အသုံးပြုသူများအနေဖြင့် SIM မှတ်ပုံတင်ရာတွင် လက်ဗွေစကင်ဖတ်ရန်လိုအပ်ပြီး ကိုယ်ရေးအချက်အလက်အဖြစ် ဓာတ်ပုံကိုလည်း သိမ်းဆည်းထားမည်ဖြစ်ကြောင်း စည်းမျဉ်းအသစ်ထုတ်ပြန်ထားသည်ဟုဆိုသည်။

စုဆောင်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို biometric database တွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။ ပို့ဆောင်ရေးနှင့်ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန (MOTC)၊ စာတိုက်နှင့်ဆက်သွယ်ရေးဌာန (PTD) သည် Universal Service Fund မှ ဆင်းမ်ကဒ်ဒေတာဘေ့စ်ကို ငွေကြေးထောက်ပံ့ရန်တောင်းဆိုနေသည်။ ဇီဝဗေဒဒေတာသိုလှောင်မှုကို ထောက်ပံ့ရန် လေလံတင်ဒါများကို စာတိုက်နှင့်ဆက်သွယ်ရေးဌာန PTD မှ ၂၀၂၀ ဇွန် ၉ ရက်တွင်ပိတ်သိမ်းခဲ့သည်။ စာတိုက်နှင့်ဆက်သွယ်ရေးဌာန PTD ကဇယားကွက်သန်း ၆၀

အထိ သို့လျှောက်နိုင်သည့်အချက်အလက်များအရ တင်ဒါအောင်မြင်သူနှင့် စာချုပ်ချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ခြောက်လအကြာတွင် အကောင်အထည်ဖော်မည်ဖြစ်သည်။ ဆင်းမ်ကဆဲဒေတာဘေ့စ် မှလွဲ၍ ဒေတာများကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်အောက်တိုဘာ လမှစ၍ National Verification Card ထုတ်ပေးရေးအစီအစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်ကောက်ယူခဲ့သည်။

၃. ဖြစ်ရပ်မှန် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်

၃.၁။ အိန္ဒိယ

'Aadhaar' အဖြစ်လူသိများသောအိန္ဒိယ၏ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်သည်အိန္ဒိယနိုင်ငံသားတစ် ဦး ချင်းစီအတွက်ဂဏန်း ၁၂ လုံးပါ ID နံပါတ်ကိုသတ်မှတ်ပေးသည်။ ၎င်းသည်နိုင်ငံသားဖြစ်မှု သို့မဟုတ် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေနှင့်ဆက်စပ်မှုမရှိဘဲ နေထိုင်ခွင့်အပေါ်အခြေခံသည်။ (အထူးသဖြင့် လွန်ခဲ့သောတစ်နှစ်အတွင်း အနည်းဆုံး ၁၈၂ ရက် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်နေထိုင်ခဲ့ရမည်) ။ အိုင်ဒီနံပါတ်သည် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက် (လက်ဗွေများနှင့်မျက်ဝန်းစကင်ဖတ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်၊ မကြာသေးမီက ဓာတ်ပုံများ) နှင့် အခြားဒေတာများ (အမည်၊ လိပ်စာနှင့်မွေးသက္ကရာဇ်၊ သို့သော် လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေးမဟုတ်) တို့နှင့်ချိတ်ဆက်ထားသည်။ လူတစ်ဦး၏ဝိသေသလက္ခဏာကို စစ်ဆေးရန် Aadhaar နံပါတ်နှင့် အတည်ပြုရန် အခြားနည်းလမ်းများလိုအပ်သည်။ ဥပမာလက်ဗွေ မျက်ဝန်းစကင်ဖတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုသူ၏မိုဘိုင်းဖုန်းသို့ ပေးပို့သော တစ်ကြိမ်သုံးစကားဝှက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည်အထောက်အထားကို အတည်ပြုရန် သိမ်းဆည်းထားသောဒေတာနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင်ကိုက်ညီရန်လိုအပ်သည်။ Aadhaar ကိုအစိုးရမှလူတစ်ဦး ၏ ဝိသေသလက္ခဏာကို အတည်ပြုရန်သာမက ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတွင်ပါအသုံးပြုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဝန်ထမ်းတစ်ဦး သို့မဟုတ် ဖောက်သည်တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း အထောက်အထားကိုအတည်ပြုရန်ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ထူးခြားသောသတ်မှတ်ချက်အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (UIDAI) ကကြီးကြပ်သည်။

အိန္ဒိယသည် ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် Aadhaar ကိုစတင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စာရင်းသွင်းနှုန်းသည် တစ်ဘီလီယံအထိရောက်ရှိလာသည်နှင့်အမျှ Aadhaar အက်ဥပဒေကို ပြဌာန်းထားသောဥပဒေအရ

ခိုင်မာသည့်အခြေခံကိုရရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ မတိုင်မီအထိ စီမံကိန်းတွင်ရှင်းလင်းသောတရားဝင် အခြေခံမရှိခြင်းသည် အဓိကစိုးရိမ်ဖွယ်ရာဖြစ်ပြီး စုဆောင်းထားသည့်ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရအကာအကွယ်ပေးမှုကင်းမဲ့ခြင်း၊ ဥပဒေရေးရာစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ၎င်းကိုအကောင်အထည်ဖော်သည့် ရှုထောင့်များ၏ရှုပ်ထွေးမှုတို့ကြောင့် လေးနက်သောမေးခွန်းများဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ။ ထို့အပြင် ၂၀၁၆ အက်ဥပဒေကို အတည်ပြုပြီးနောက် ၎င်းသည်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်လာသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တရားရုံးချုပ်၏ ထူးခြားသောဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုအရ အိန္ဒိယတွင် သီးသန့်တည်ရှိမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို အခြေခံဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးထားသည်ဟု အတည်ပြုခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အထူးသဖြင့် တရားစီရင်မှုတွင်တရားရုံးက Aadhaar အက်ဥပဒေသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်ကြောင်းပြသခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်း၏နယ်ပယ်နှင့်အသုံးချမှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များစွာကို အောက်တွင်ဆက်လက်ဆွေးနွေးထားသည်။

Aadhaar သည် ထင်ရှားသောအောင်မြင်မှုအချို့ရရှိခဲ့သည်။ အရွယ်ရောက်သူအားလုံး၏ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် Aadhaar ကိုတစ်လတစ်ကြိမ်အသုံးပြုကြသည်။ ခန့်မှန်းချက်တစ်ခုအရ အိန္ဒိယရှိ အဆင်းရဲဆုံးသူများအတွက်မူ ၎င်းတို့၏တစ်ခုတည်းသော ID မှာ Aadhaar ဖြစ်သည်။ အချို့သောသုတေသနများအရ Aadhaar သည်လူအများအပြားအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိရန် လွယ်ကူချောမွေ့စေခဲ့သည်။ ဥပမာ - ဘဏ်စာရင်းဖွင့်လှစ်ထားရှိလာသူ အမျိုးသမီးများ၏ ဦးရေသည် သိသိသာသာမြင့်တက်လာသည်။ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများကလည်း အစီအစဉ်သည် အစားအစာထောက်ပံ့ကြေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပင်စင်လစာကဲ့သို့သော အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများကို ရည်ရွယ်ထားသော ခံစားခွင့်ရှိသူများပိုမိုရရှိစေရေးအတွက် ခွင့်ပြုစေရန် ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်ဟုငြင်းဆိုခဲ့သည်။

အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း အစီအစဉ်ကို အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပေါ်ပေါက်လာသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုအချို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိအလားတူစနစ်အတွက် အဓိကသင်ခန်းစာများဖြစ်သည်။

လုံခြုံရေး

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏တရားရုံးချုပ်သည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ပိုမိုခိုင်မာသည့်အချက်အလက်ကာကွယ်မှု ဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းရန်အစိုးရအားတောင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တရားစီရင်ချက်တွင် Aadhaar အက်ဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အကျိုးဝင်ကြောင်းပြသခဲ့သည်။ လူအများစုက ဤအက်ဥပဒေသည် သီးသန့်တည်ရှိခွင့်အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းမရှိဟု ထောက်ပြခဲ့ပြီး ထိုဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ “ ၎င်းတို့ရည်ရွယ်ထားသော ပြည်သူလူထုထံ အမှန်တကယ်ရောက်ရှိစေရန်” ဟူသည့် တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်တရားရုံးသည် ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုကို လျော့ပါးစေရန်အတွက် အက်ဥပဒေအပေါ် အရေးကြီးသောကန့်သတ်ချက်များထားရှိခဲ့သည်။

အထူးသဖြင့် တရားရုံးက အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍများကို တစ်စုံတစ် ဦး ၏ဝိသေသလက္ခဏာကိုတည်ထောင်ရန် "မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်" ဖြင့် ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ တစ် ဦး က Aadhaar နံပါတ်ကိုအသုံးပြုရန် ခွင့်ပြုသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကြောင့် အသုံးပြုသူ၏ ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိပါးနိုင်ခြေများသဖြင့် မမှန်ကန်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

Aadhaar အား SIM ကဒ်မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ဘဏ်အကောင့်များနှင့် ဆက်သွယ်မှုစည်းမျဉ်းကိုလည်း ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။

၂၀၁၇ ကိစ္စတွင် တရားရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းနှင့် Aadhaar ၏ ပုဂ္ဂလိက လုံခြုံမှုအပေါ် အများပြည်သူစိုးရိမ်ပူပန်မှု သက်ရောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဒေတာကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေကြမ်းကို အိန္ဒိယပါလီမန်တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဖြစ်သည်။

မဖြစ်မနေ ပေါ်ပေါက်လာမည့် သဘာဝနှင့်ထိခိုက်လွယ်အုပ်စုများအပေါ်သက်ရောက်မှု

Aadhaar သည်အစပိုင်း၌ မိမိဆန္ဒအလျောက်လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၆ Aadhaar အက်ဥပဒေနှင့် အစိုးရ၏ရန်ပုံငွေ၊ ပင်စင်၊ ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ အာမခံနှင့်ဆက်သွယ်ရေးစသည့် ဝန်ဆောင်မှုအမျိုးမျိုးကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် မဖြစ်မနေ မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်ရင်း စီမံချက်၏ နယ်ပယ်မှာတိုးများလာခဲ့သည်။ ယင်းအခြေအနေသည် Aadhaar နံပါတ်မရှိသောသူများအား (သို့) စနစ်နှင့်ပတ်သက်သော နည်းပညာဆိုင်ရာပြဿနာများ ကြုံတွေ့ရသောပုဂ္ဂိုလ်များအား ဝန်ဆောင်မှုများငြင်းပယ်ခံရခြင်းကိုဖြစ်စေခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောမိသားစုများတွင် Aadhaar နံပါတ်မရှိသောကြောင့်

ရိက္ခာခွဲတမ်းများငြင်းပယ်ခံခဲ့ရခြင်း၊ ရိက္ခာခွဲတမ်းကတ်ပြားနှင့် ချိတ်ဆက်ထားမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို အတည်မပြုနိုင်ခြင်းဆိုကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြားနေရာများတွင် Aadhaar နံပါတ်မရှိသောကလေးများသည် အခမဲ့အစားအစာများ၊ အစိုးရကျောင်းများသို့အပ်နှံခြင်း သို့မဟုတ် ပညာသင်ဆုများကိုလက်လှမ်းမီခြင်းတို့ကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ် တရားရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ Aadhaar သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ Consolidated Fund ၏ အကျိုးခံစားခွင့်ကို လက်လှမ်းမီစေရန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်များနှင့်ပတ်သက်၍သာ မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း စစ်ဆေးတွေ့ရှိခဲ့သဖြင့် Aadhaar အားအသုံးပြုခြင်းကို ကန့်သတ်ခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ ကျောင်းများ၊ ဘဏ်များနှင့်တယ်လီကွန်းကုမ္ပဏီများသည် Aadhaar အားသူတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုများအဖြစ် မဖြစ်မနေ သုံးစွဲခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ထို့အပြင်တရားရုံးက Aadhaar သည် တက္ကသိုလ်ထောက်ပံ့ကြေးကော်မရှင်၊ အမျိုးသားအရည်အချင်းစစ်ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲ၊ ဗဟိုအလယ်တန်းပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့နှင့် ကျောင်းဝင်ခွင့်များအတွက် မသုံးမနေရမဟုတ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ဤဆုံးဖြတ်ချက်ချထားသော်လည်း Aadhaar အား ဝန်ဆောင်မှုအမျိုးမျိုးကို ရယူရန်အတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှုမြင်ခံနေရသည့် ပြဿနာများ ဆက်လက်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

Aadhaar သည်လူတိုင်းနှင့် အဆင်ပြေသော စနစ်တစ်ခုမဟုတ်သဖြင့် လူတိုင်းအသုံးမပြုနိုင်ပါ။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အင်တာနက်ဆက်သွယ်မှု ညံ့ဖျင်းသောကြောင့် စစ်မှန်ကြောင်းအတည်ပြုနိုင်ခြင်း မရှိဘဲပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ မထင်ရှား မှေးမှိန်သော လက်ဗွေများ သို့မဟုတ် မျက်စိအတွင်းတိမ် ခွဲစိတ်ကုသမှုခံယူရသူများကို လက်ဗွေနှင့် မျက်ဝန်းကိုစစ်ဆေးရာ၌ အခက်အခဲရှိသည်။ ID စနစ်စစ်မှန်ကြောင်း အထောက်အထားပြသခြင်းပျက်ကွက်မှုအပေါ် ခန့်မှန်းချက်အများစုမှာ ငါးရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသော်လည်း အချို့သောခန့်မှန်းချက်များမှာ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိမြင့်မားသည့်အတွက် သိသာသောအရေအတွက်ပင်ဖြစ်သည်။ အချို့သောအပယ်ခံအုပ်စုများတွင် Aadhaar အသုံးပြုနှုန်း နိမ့်ကျသည်။ နေစရာနေရာကို ပြသရန်လိုအပ်သည့်အတွက် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့လူ ဦး ရေ၏ ၃၀% သည် Aadhaar ကို အသုံးပြုနိုင်စွမ်းမရှိချေ။

အခြားသောအဓိကစိုးရိမ်ပူပန်မှုများ

Aadhaar အချက်ပြမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို အခြားဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်များနှင့်အတူကြည့်ရှုရာတွင် တွေ့ရသော အခြားအဓိကပြဿနာများမှာ -

- **အချက်အလက်ချိုးဖောက်မှုများ** - သုတေသီများနှင့်တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် Aadhaar၏ အချက်အလက်များ သို့မဟုတ် အခြားချိုးဖောက်မှုများကိုပေါက်ကြားစေခဲ့သည်။ ထိုအချက်အလက်များသည် Aadhaar ကို အခြားစနစ်များနှင့်ချိတ်ဆက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် Aadhaar အား မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းနှင့်ချိတ်ဆက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုမအောင်မြင်သည့်အတွက် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ အချက်အလက်များရယူခြင်းအပေါ် စိုးရိမ်မှုများမြင့်တက်ခဲ့သည်။
- **စောင့်ကြည့်ခြင်း** - Aadhaar system သည် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်အသားကိုစစ်ဆေးတိုင်း ၎င်းအချက်အလက်များကို authentication logs တွင်သိမ်းဆည်းသည်။ ဤမှတ်တမ်းများကို စောင့်ကြည့်ရေးကိရိယာတစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုရန်အလားအလာရှိသည်မှာ အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာဥပဒေမူဘောင်အရ Aadhaar၏ အချက်အလက်များကို မည်သည့်အချိန်တွင် အာဏာပိုင်များက ဝင်ရောက်စစ်ဆေးနိုင်မည်ဟူသည့် ရှင်းလင်းသောစံနှုန်းများကို ဖော်ပြခြင်းမရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။
- **ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း** - UIDAI ကို Aadhaar အက်ဥပဒေမပြဋ္ဌာန်းခင်က ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်း၏တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို *ad hoc* ပုံစံဖြင့်ဖန်တီးထားသည်။ တရားရုံးချုပ်က နစ်နာမှုများနှင့်အယူခံဝင်မှုများသည် မလုံလောက်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ မူလက Aadhaar အက်ဥပဒေသည် UIDAI ကိုသာ ချိုးဖောက်ခံရသူများ၏ ကိုယ်စားမဟုတ်ဘဲ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်တန်းချက်များကိုခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ယခုတရားရုံးချုပ်သည် ဤဥပဒေကိုပြင်ဆင်သင့်ကြောင်းနှင့်အက်ဥပဒေအရ “ နိုင်ငံသားများ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များဆိုင်ရာ ဒေတာဘေ့စ်ကိုအကာအကွယ်ပေးရန် UIDAI အပေါ်မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းတွင်မျှ တာဝန်မရှိကြောင်း” ဖြင့် ပြင်ဆင်သင့်ကြောင်း ညွှန်ကြားခဲ့သည်။

၃.၂ ကင်ညာ

ကင်ညာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပေါင်းစည်းထားသည့် အထောက်အထားစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် (NIIMS) သည် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို လက်ရှိအစိုးရဒေတာဘေ့စ်များမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ပေါင်းစပ်ထားသည်။ နောက်ဆုံးတွင်၎င်းသည်ကင်ညာနိုင်ငံတွင် ID လုပ်ငန်း၏ တစ်ခုတည်းသောရင်းမြစ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ မှတ်ပုံတင်ပြီးသည်နှင့်

လူတစ်ဦးချင်းစီသည် Huduma Namba ခေါ် သီးသန့်နံပါတ် သို့မဟုတ် ဆွာဟီလီဘာသာစကား Huduma Namba ကိုရရှိသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ID ကဒ်၊ ပတ်စ်ပို့ သို့မဟုတ် ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် စသည့် အနာဂတ်တွင်လိုအပ်မည့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူနိုင်ရန်အတွက် ထုတ်ပေးရန်လိုအပ်သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။

အစိုးရ၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဧပြီလမှ မေလအတွင်းတွင် ကင်ညာနိုင်ငံသား ၂၆ သန်းသည် Huduma Namba မှတ်ပုံတင်ခြင်း ပထမအဆင့်တွင်မှတ်ပုံတင်ခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အဆိုပါစနစ်အရ မွေးဖွားရာ၊ မိဘ၊ အိမ်ထောင်ရေးအခြေအနေ၊ ပညာရေးနှင့်အလုပ်အကိုင်နောက်ခံ၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို အသုံးပြုထားသော်လည်း လူမျိုး ဘာသာမပါရှိဘဲ လက်ဗွေများနှင့်ဓာတ်ပုံတစ်ပုံတို့ပါဝင်သည်။

၂၀၂၀၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ကင်ညာတရားရုံးချုပ်သည် NIIMS နှင့် ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက် ကာကွယ်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ပြည့်စုံသောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ပြီးသည်အထိ အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ရပ်ဆိုင်းရန် ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကင်ညာတရားရုံးချုပ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏တရားရုံးချုပ်ထက် ပိုမို၍ ခရီးရောက်ခဲ့သည်။ ကင်ညာသည် ဒေတာကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၎င်းတွင် တရားရုံးမှတွေ့ရှိရသည့် အချက်အလက်များသည် ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာအခြေခံမူအများစုကို ထင်ဟပ်သော်လည်း ထိရောက်သောအကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းတို့နှင့်အတူ လိုက်နာရမည့်စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ လိုအပ်နေသေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

တရားရုံးက ဒေတာချိုးဖောက်မှုများနှင့် အစီအစဉ်၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် စုဆောင်းထားသည့်အချက်အလက်များကို ကာကွယ်ရန် ခိုင်မာသောလုံခြုံရေးအကာအကွယ်များ လိုအပ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း စိုးရိမ်ကြောင်းထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည် -“ကျွန်ုပ်တို့၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု နှင့်ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့) တံခါးပိတ် သို့မဟုတ် ပွင့်လင်းသောအရင်းအမြစ် နည်းပညာကိုအသုံးပြုသည်ဖြစ်စေ ဇီဝဗေဒစနစ်အားလုံးသည် ခိုင်မာသောလုံခြုံရေးမူဝါဒနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသောကာကွယ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုဆိုင်ရာအသေးစိတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများလိုအပ်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ကောက်ချက်ချကြသည်။”

တရားရုံးအနေဖြင့် NIIMS သည် သက်သေအထောက်အထား မလုံလောက်သောကြောင့် မည်သည့်တန်းတူညီမျှမှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆန့်ကျင်ရေးစံနှုန်းများကိုမဆို ချိုးဖောက်ခဲ့သည်ကို မတွေ့ရှိခဲ့ရသော်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော လူဦးရေကို (စာရွက်စာတမ်းအထောက်အထား မပေးနိုင်သူများ သို့မဟုတ် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်အားနည်းသူများ) ကို

ဖယ်ထုတ်လိုက်နိုင်သည် ဟု ဝန်ခံခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် NIIMS အနေဖြင့် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများရရှိရန်နှင့် လူအချို့ဖယ်ထုတ်ခံရမည့်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဖြေရှင်းရန် ရှင်းလင်းသော စည်းမျဉ်းမူဘောင်တစ်ခု လိုအပ်ကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။

လက်တွေ့တွင်မူ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများက ID ဖြန့်ဖြူးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တလျှောက်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရသည်။ သိသာထင်ရှားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသော စစ်ဆေးရေးကော်မတီ ပါဝင်သည်ဟု အစီရင်ခံတင်ပြကြသည်။ biometric IDs လျှောက်ထားရာတွင် လူမျိုးရေးနှင့်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လူနည်းစုများသည် ထပ်မံ၍ အခက်အခဲများကြုံတွေ့ရပြီး အချို့မှာ လုံးလုံးလျားလျားပယ်ချခံခဲ့ရသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် NIIMS မှတစ်ဆင့်ဒစ်ဂျစ်တယ် ID လျှောက်ထားသူ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် စာရွက်စာတမ်းများမရှိခြင်းကြောင့် ငြင်းပယ်ခံခဲ့ရသည်။ ကင်ညာသည် ၎င်းလုပ်ဆောင်ရန်စဉ်ထားသည့်အတိုင်း ဒစ်ဂျစ်တယ်အိုင်ဒီများကို အခြားဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ချိတ်ဆက်ရန် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပါက ၎င်းသည်ပြင်းထန်သော ဖယ်ကျဉ်ခြင်း နှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တရားရုံးချုပ်၏ ဒေတာကာကွယ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအားကျေနပ်မှုအပြင် ကင်ညာနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်အိုင်ဒီများကို ထုတ်ပေးသည့်စနစ်ကို ပြန်လည်စဉ်းစားရန်လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်ပေလိမ့်မည်။

၃.၃. ဂျပမကာ

ဂျပမကာနိုင်ငံသည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုမြှင့်တင်ရန် အခြားအရာများအနက် ၂၀၁၇ ခုနှစ် အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းအက်ဥပဒေအောက်တွင် National Identification System (NIDS) ကိုတည်ထောင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်း အတည်ပြုနိုင်ရန်အတွက် အဆိုပါစနစ်သည် လက်ဗွေများ၊ ခြေဗွေများနှင့် ဓာတ်ပုံများအပါအဝင် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များအပေါ်တွင်လည်း မှီခိုသည်။ သို့သော် ဂျပမကာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံးသည် အစိုးရအနေဖြင့် အဆိုပါစနစ်အတွက် ဥပဒေအသစ်များချမှတ်ရန် လိုအပ်နေသည့်အတွက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အက်ဥပဒေကိုဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။

အဆိုပါအက်ဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းရာတွင် တရားရုံးက ညွှန်းဆိုသည်မှာ “ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များနှင့် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို မယူမနေရ

ယူဆောင်ခြင်း”သည် ဂျမေကာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အကာအကွယ်ပေးထားသည့် ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံမှုအခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။ ဥပဒေတွင် လိုအပ်သောအနည်းဆုံးပမာဏ ကို စုဆောင်းနေစဉ် ၎င်း၏ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီနိုင်မည့် “အချက်အလက်ကို အနည်းဆုံးကောက်ယူသည့် minimization” နည်းလမ်းကို အသုံးမပြုခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် ဥပဒေတွင် စုဆောင်းထားသော အချက်အလက်များကို အလွဲသုံးစားလုပ်ခြင်းအတွက် လုံလောက်သောအကာအကွယ်များမရှိခြင်း၊ လုံလောက်သောအကာအကွယ်များမရှိဘဲ ဒေတာဘေ့စ်ကို တတိယပါတီအား သုံးစွဲ ခွင့်ပြုခြင်းနှင့် လွတ်လပ်သောကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုကို မထောက်ပံ့နိုင်ခြင်း စသည့် အားနည်းချက်များ ရှိနေသည်။

တရားရုံးစစ်ဆေးတွေ့ရှိချက်များအရ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့သည် အချက်အလက် အမြောက်အများအား အစိုးရကထိန်းချုပ်မှုပေးရန် အဆိုပြုရာတွင် တစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ဒေတာစုဆောင်းမှုကို ငြင်းပယ်ရန်အခွင့်အရေးရှိကြောင်း မသေချာမှုသည် ဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်တွင် သီးခြားမှတ်ပုံတင်နံပါတ်များမှတစ်ဆင့် ကွဲပြားခြားနားသောအချက်အလက်များကို ချိတ်ဆက်ရန်အစီအစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဦးချင်း ငွေပေးချေသည့်ကိစ္စရပ်များတွင် ပုဂ္ဂလိကသတင်းအချက်အလက်များကို ထိုးဖောက်ရယူနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးသော်လည်း ငွေပေးချေမှုအမြောက်အမြား ပြုလုပ်လျှင် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပုဂ္ဂလိကအပြုအမူများကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ သိမြင်နိုင်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စိုးရိမ်ပူပန်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ “အမည်မဖော်ခြင်းကို လျှော့ချခြင်း၊ ဒေတာအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်အသစ်များကိုပြုစုရေးနှင့် ထုတ်လုပ်ရေး ဖြစ်နိုင်ခြေကို တိုးမြှင့်ခြင်းဖြစ်သည်”။

၃။ အကြံပြုချက်များ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံနှုန်းများနှင့် အခြားနိုင်ငံများတွင်ဒီဂျစ်တယ် ID စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထိပ်တန်းအမျိုးသားတရားရုံးများ၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရသောစိန်ခေါ်မှုများအပေါ်အခြေခံ၍ ကျွန်ုပ်တို့သည်ထူးခြားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာလက္ခဏာများကို အခြေခံသည့်ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်ကို စဉ်းစားသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အောက်ပါအကြံပြုချက်များကို ပြုလုပ်ပါသည်-

- မည်သည့် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်ကိုမဆို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းမပြုမီ ရှင်းလင်းသောဥပဒေမူဘောင်တစ်ခုချမှတ်သင့်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်များသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တရား ဝင်ဖြစ်ရန်မှာ ဥပဒေအရရှင်းရှင်းလင်းလင်းအခြေခံရမည် ဖြစ်သော လွတ်လပ်ခွင့်ကိုကန့်သတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မလုံလောက်သေးသော သို့မဟုတ် မရှိသောဥပဒေရေးရာမူဘောင်များက စနစ်ကိုမတရားပြုကျင့်ခြင်းအတွက် ကောင်းမွန်သော အခြေခံကို ဖန်တီးပေးပြီး၊ ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

လေ့လာခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်များက ဥပဒေရေးရာစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရှုပ်ထွေးပြီး ကိုက်ညီမှုမရှိသော အကောင်အထည်ဖော်မှု အပါအဝင် မလုံလောက်သည့် ဥပဒေရေးရာမူဘောင်မှ ဖန်တီးထားသောစိန်ခေါ်မှုများကိုမီးမောင်းထိုးပြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ Aadhaar မှ သက်သေပြသည့်အထောက်အထားများအရ ရှင်းလင်းပြတ်သားသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ မရှိခြင်းသည် အချက်အလက်ချိုးဖောက်မှုများမှ ကာကွယ်မှုအားနည်းခြင်းနှင့် မည်သည့်အကျိုးကျေးဇူးများကို ဒစ်ဂျစ်တယ်အိုင်ဒီစနစ်နှင့် ဆက်စပ်သင့်သည်ကို ရှုပ်ထွေးစေသည်။

- ဇီဝတိုင်းတာမှုဆိုင်ရာဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်ကိုမချမှတ်မီ သို့မဟုတ် biometric အချက်အလက် အခိုင်အမာ စုဆောင်းခြင်းမပြုမီ မြန်မာနိုင်ငံသည် ခိုင်မာသောပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်ကာကွယ်မှုဥပဒေကိုကျင့်သုံးသင့်သည်။ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်အတွက် ဥပဒေမူဘောင်အပြင် အသုံးပြုသူများအနေဖြင့် အလွန်အမင်းထိခိုက်လွယ်သော အချက်အလက်များကို အလွဲသုံးစားမှုကာကွယ်ရန် ခိုင်မာသောသီးသန့်တည်ရှိမှုနှင့် အချက်အလက် ကာကွယ်ရေးဥပဒေများလိုအပ်သည်။ ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာသည့် နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံလုံးတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်များကို သင့်လျော်စွာအကောင်အထည်ဖော်ရန် ခိုင်မာသည့်အချက်အလက်ကာကွယ်မှုစနစ်များ လိုအပ်ကြောင်း တရားရုံးများက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

အချက်အလက်များကို ကာကွယ်သည့်စနစ်များသည် ရှုပ်ထွေးသည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေပဏာမအရ အထွေထွေ အချက်အလက်များကို ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများ အပါအဝင် ထိုစနစ်အတွက် ကောင်းမွန်သော ပုံစံများစွာ ရှိသည်။ သိသာထင်ရှားသည်မှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းသည် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို အထူးပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ၏ သီးခြားအမျိုးအစားတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ပိုမိုစိတ်ချရသော ကာကွယ်မှုလိုအပ်သည်။ ဥပဒေဥပဒေကလည်း ပုဂ္ဂလိက

ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် ထိန်းသိမ်းထားရန်တောင်းဆိုခြင်းသည် တရားဝင်မဟုတ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုသည်။ သို့မှသာလျှင် ဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ဆန္ဒရှိပါက ထိုအချက်အလက်များကို နောင်တွင်ရယူနိုင်သည်။

- Biometric ဒီဂျစ်တယ် ID စနစ်များတွင် မှတ်ပုံတင်ခြင်းသည် မိမိဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်သင့်ပြီး လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ သို့မဟုတ် ခံစားခွင့်များကိုရယူနိုင်ခြင်းအတွက် ကြိုတင် လိုအပ်ချက်မဟုတ်ပါ။ ဒေတာများကို သက်ဆိုင်သူ၏ခွင့်ပြုချက်ဖြင့်သာ ကောက်ယူစုဆောင်းသင့်သည်။ ထိုအကြောင်းအချက်ကြောင့်ပင် digital ID လုပ်ဆောင်သည့် အစီအစဉ်များသည် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော အဓိကဝန်ဆောင်မှုများနှင့် သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်စေခြင်းမျိုး မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်စေသင့်ပါ။ ၎င်း၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူနိုင်ရန်အတွက် digital ID မလိုအပ်ကြောင်းကို အသုံးပြုသူများအား ရှင်းလင်းစွာ ပြောဆိုရန်ဂရုပြုသင့်သည်။
- မည်သည့်ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်အတွက်မဆို ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက် ကာကွယ်ရေးစနစ်အတွက် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့နှင့် တူညီနိုင်သည့် လွတ်လပ်သော ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းသင့်သည်။ လက်တွေ့တွင် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်ခွင့် ကိုကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည့်စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရန်သေချာစေရမည့် အချက်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ လွတ်လပ်သောကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့သည် ရှင်းလင်းသော ဥပဒေလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ထိရောက်သော ကာကွယ်မှုရှိသင့်သည်။ တစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏သီးသန့်ဖြစ်မှု သို့မဟုတ် အခြားအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရသည်ဟု ယုံကြည်သည့်အခါ အကူအညီရယူနိုင်ရေးအတွက် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့သို့ အသနားခံခွင့်ရှိသည်။
- စနစ်ကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် ပုဂ္ဂလိကပါဝင်သူများသည် အသုံးပြုသူများ၏ အတွင်းရေးနှင့် အခြားအခွင့်အရေးများကို လေးစားစေမည့် ဒီဇိုင်းပုံစံကို ရေးဆွဲသင့်သည်။ ပုဂ္ဂလိကပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် digital ID စနစ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့တောင်းဆိုသည့် အထောက်အထားကို အသုံးပြုရာတွင်လည်းကောင်း မကြာခဏပါဝင်သည်။

ဤပုဂ္ဂလိကပါဝင်သူများသည် ဒေတာကာကွယ်ရေးနှင့် သုံးစွဲသူများကိုကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်သည့် အခြားစည်းမျဉ်းများကို လေးစားလိုက်နာစေရန် ထိရောက်သောစနစ်များနှင့် အကာအကွယ်ထားရှိရန်လိုအပ်ပြီး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ချိုးဖောက်မှုတိုင်းအတွက် တာဝန်ခံစေမည့်စနစ်များပါဝင်သည်။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်များကို ဆောင်ရွက်သည့် ပုဂ္ဂလိကပါဝင်သူများသည် စည်းကမ်းလိုက်နာမှုကို သေချာစေရန်၊ ချိုးဖောက်ပါက အချက်အလက်များချိုးဖောက်မှုအသိပေးချက်များကို ထုတ်ပေးရန်နှင့် အတွင်းရေးအပေါ်သက်ရောက်မှုအား အကဲဖြတ်မှုများပြုလုပ်ရန်အတွက် အတွင်းပိုင်းယန္တရားများကို တည်ဆောက်ရန်တာဝန်ရှိသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တားဆီးရန်အတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် တရားဝင် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ ရရှိရန်လိုအပ်သောအရာများအတွက် biometric data များကိုမျှဝေခြင်းကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်အဖြစ် ကန့်သတ်ထားသင့်သည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ရန်နှင့် အပြစ်ပေးရန်အတွက် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဆန့်ကျင်သောဥပဒေများကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတင်မိတ်ဆက်သော မည်သည့်ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်မဆိုသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုထက် နေထိုင်ခြင်းအပေါ်အခြေခံရမည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်ဆင့်စနစ်နှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်၍ စိန်ခေါ်မှုများကိုကြည့်လျှင် မည်သည့်ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်မဆိုသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို နမူနာယူသင့်သည့်ပြင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအခြေအနေနှင့် ချိတ်ဆက်သည်ထက် နေထိုင်မှုအပေါ်တွင်သာ အခြေခံသင့်ပေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ဥပမာယူကြည့်လျှင် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ ID စနစ်သည် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် စာရွက်စာတမ်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်လိုအပ်သည့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် မသက်ဆိုင်လျှင် ပိုမိုထိရောက်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ ထို့အပြင် ဤချဉ်းကပ်မှုသည် နေထိုင်သူများအားလုံးသည် နိုင်ငံသားအခြေအနေ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ ဥပဒေအရ တရားဝင်အထောက်အထား ရှိစေရန်သေချာစေသည်။ အလားတူအကြောင်းပြချက်များအရ ဤအစီအစဉ်သည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အခြေအနေနှင့် သက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များကိုမကောက်ယူသင့်ပေ။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ် ID စနစ်တွင် လူမျိုး၊ လူမျိုးစု၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာနှင့် ပတ်သက်သော မည်သည့်အချက်အလက်ကိုမဆို ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်းမျိုး မပါဝင်သင့်ပေ။ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင်လည်း လူမျိုးရေး၊လူမျိုးစုအရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ကောက်ယူခြင်း မပြုသင့်ပါ။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အဆိုပါကောက်ယူခြင်းအတွက် ရရှိနိုင်သော အကျိုးကျေးဇူးထက် ကောက်ယူရရှိထားသော အချက်အလက်များကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်းက ပိုမိုဆိုးရွားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာမှုများတွင် ဆွေးနွေးထားချက်များအရ မည်သည့် biometric ID များတွင်မျှ ထိုကဲ့သို့သောအချက်အလက်များကို ကောက်ယူခြင်းမရှိပါ။ ထိုအချက်အလက်များသည်လည်း တရားဝင် ID ဖန်တီးရန် မလိုအပ်ပါ။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ ထိုကဲ့သို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို စာရွက်စာတမ်းများတွင် ထည့်သွင်းရန်သင့်မသင့်ဆိုသည်မှာ အလွန်မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်သည်။ သို့သော် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်စနစ်များနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် အလွဲသုံးစားမှုအလားအလာမှာ ပိုမိုမြင့်မားသည်။ ထိုကဲ့သို့သောစနစ်များသည် မပြောင်းလဲနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ရှိသည့် ဗဟိုအချက်အလက်များအပေါ် မှီခိုအားထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် လူမျိုးစုသို့မဟုတ် ဘာသာတရားကို စာရွက်ပေါ်တွင်မှတ်ပုံတင်ပြီး မှတ်တမ်းတင်ထားလျှင်ပင် ၎င်းကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာလက္ခဏာများကိုအခြေခံသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်အိုင်ဒီစနစ် တွင်အသုံးမပြုသင့်ပေ။

ဤစာတမ်းကို ကို ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်သည်။ စာတမ်းပါ အကြောင်းအရာများအတွက် CLD နှင့် IMS တွင်သာ တာဝန်ရှိပြီး ဥရောပသမဂ္ဂ၏ သဘောထားအမြင်ကို ထင်ဟပ်ထားခြင်းလုံးဝမရှိပါ။